

İŞE GERİ DÖNÜŞ: AVRUPA VE ORTA ASYA'DA (ECA) İSTİHDAM İLE BİRLİKTE BÜYÜME

Omar Arias, Sektör Yöneticisi

Indhira Santos, Kıdemli Ekonomist

Dünya Bankası
Türkiye, Ocak 2014

Avrupa ve Orta Asya'da istihdama ilişkin bir rapor neden hazırlandı?

Büyüme ve istihdam olanaklarının oluşturulması: zayıf bir bağlantı

- Bölgede güçlü ekonomik büyüme ve reform varken, 2007 yılına istihdam yaratmada nispeten zayıf bir performans görülmektedir
- Kriz süresince ciddi derecede iş kayıpları görülmüştür
- İstihdam olanakları oluşturma konusunda zayıf performans sürmektedir ve işsizlik oranları oldukça yüksektir

Büyüme ve daha iyi yaşam standartları

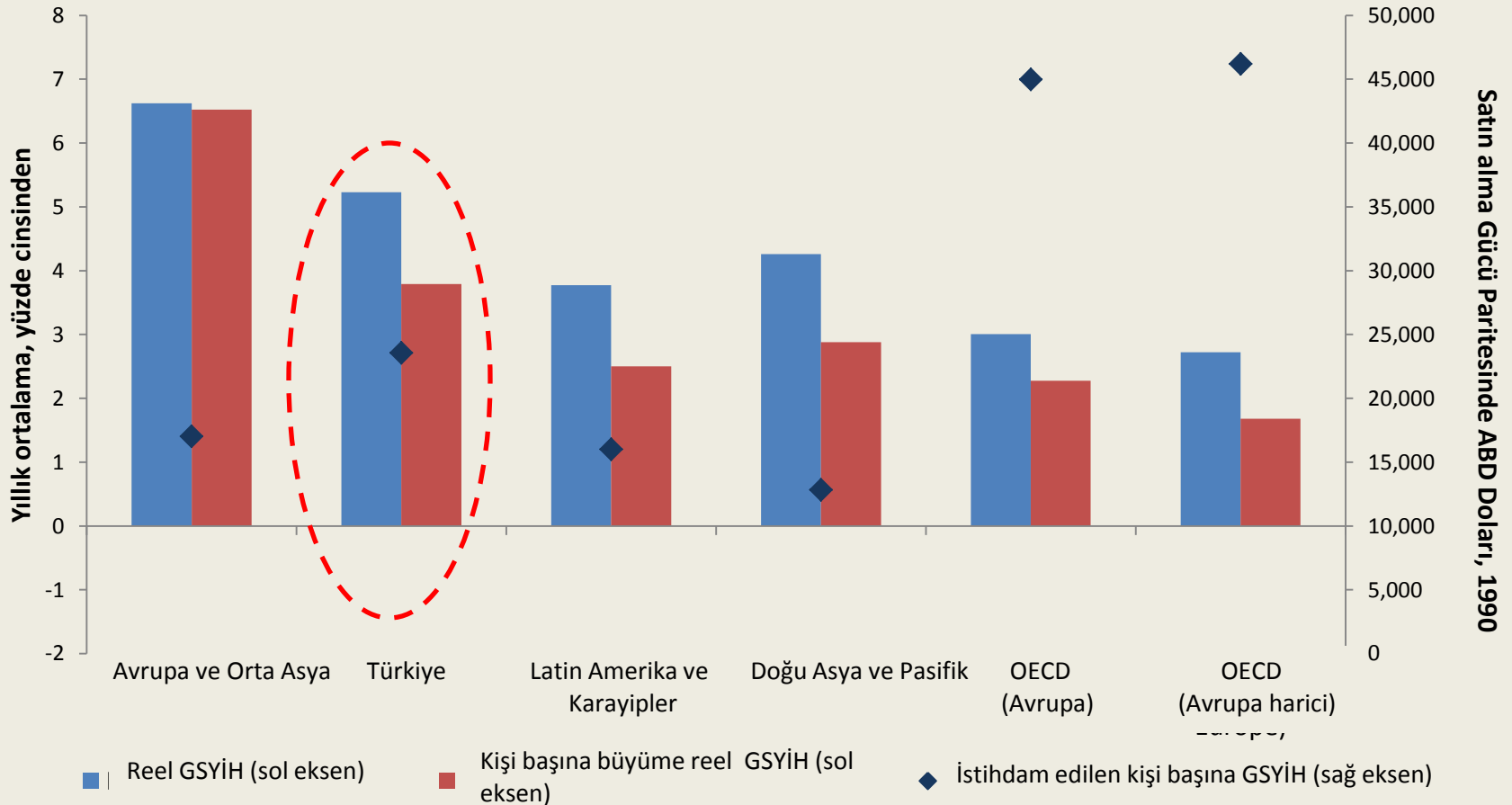
- İstihdam (ve dolayısıyla ücretler), yurtiçi ekonomik büyüme ve herkesin yaşam standartlarında iyileşme ile sürekli yoksulluğun azaltılması arasındaki temel geçiş mekanizmasıdır

**Avrupa ve Orta Asya'da İş Sorunu:
İstihdam ile Büyüme Nasıl Gerçekleşir?**

2000'li yılların başında GSYİH ve üretkenlikte güçlü büyüme

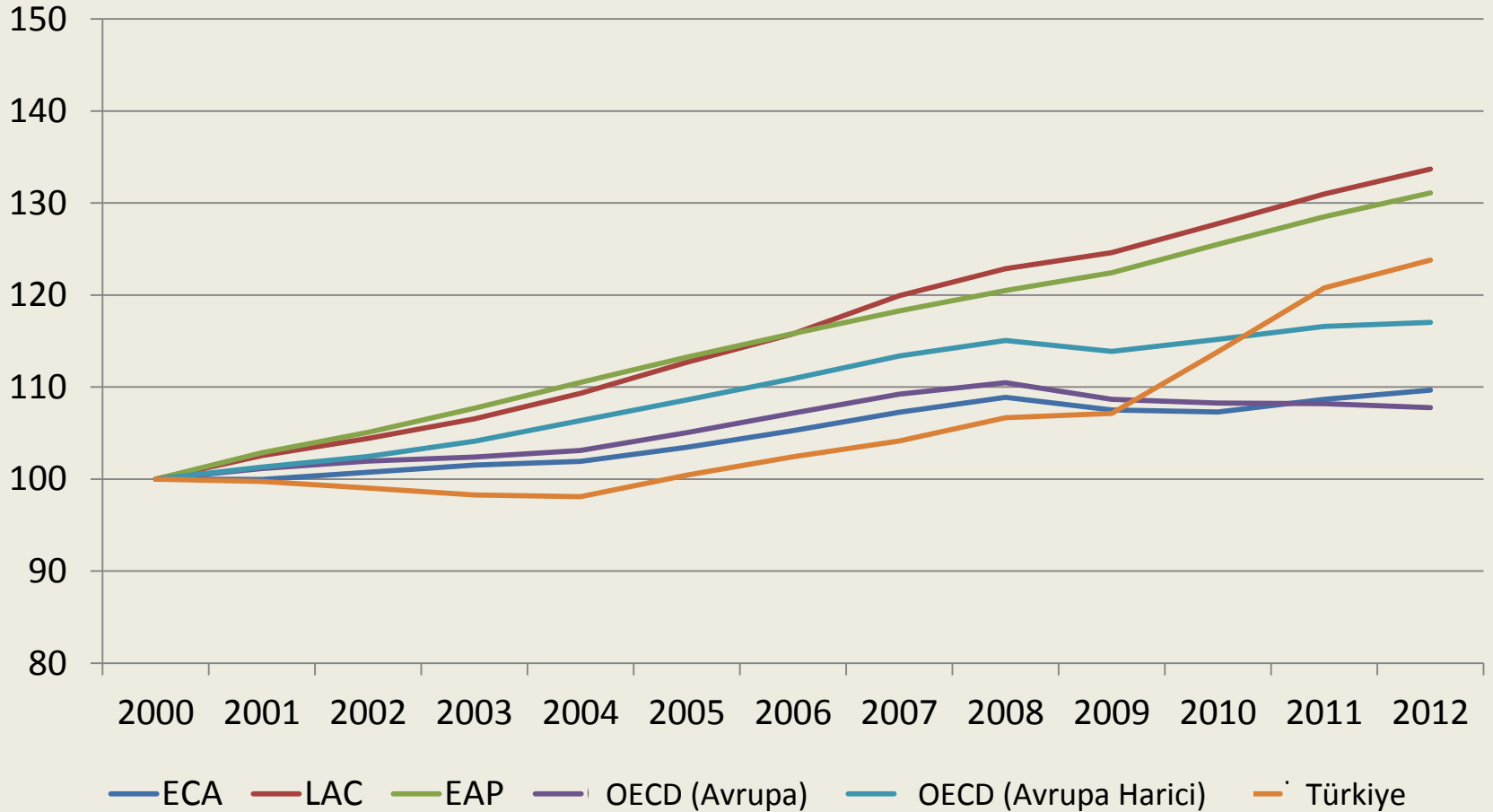
Reel GSYİH büyümesi ve işgücü üretkenliği (2000-2007)

Ancak kriz öncesinde kısıtlı istihdam olanakları yaratılmıştır ve 2008-2010 yılları arasında ani düşüş görülmüştür (ancak Türkiye'de tam tersi görülmüştür)

İstihdam büyümesi, 2000=100 (2000-2012)

Kaynak: Yazarın, ILO ve Dünya Kalkınma Göstergeleri'ne dayalı hesaplamaları.

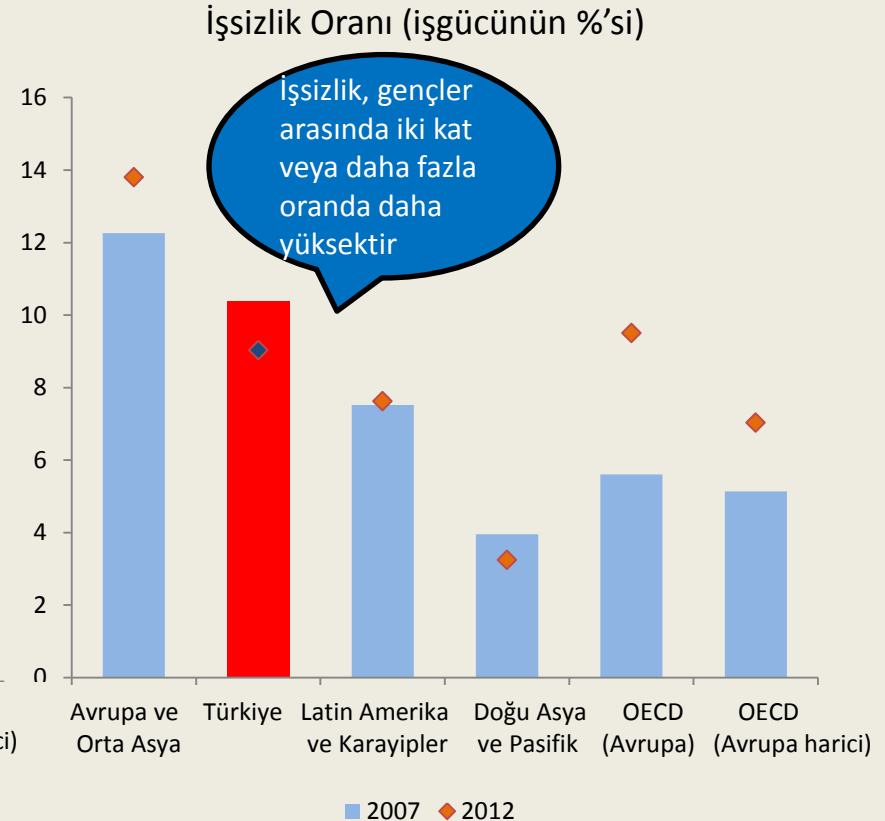
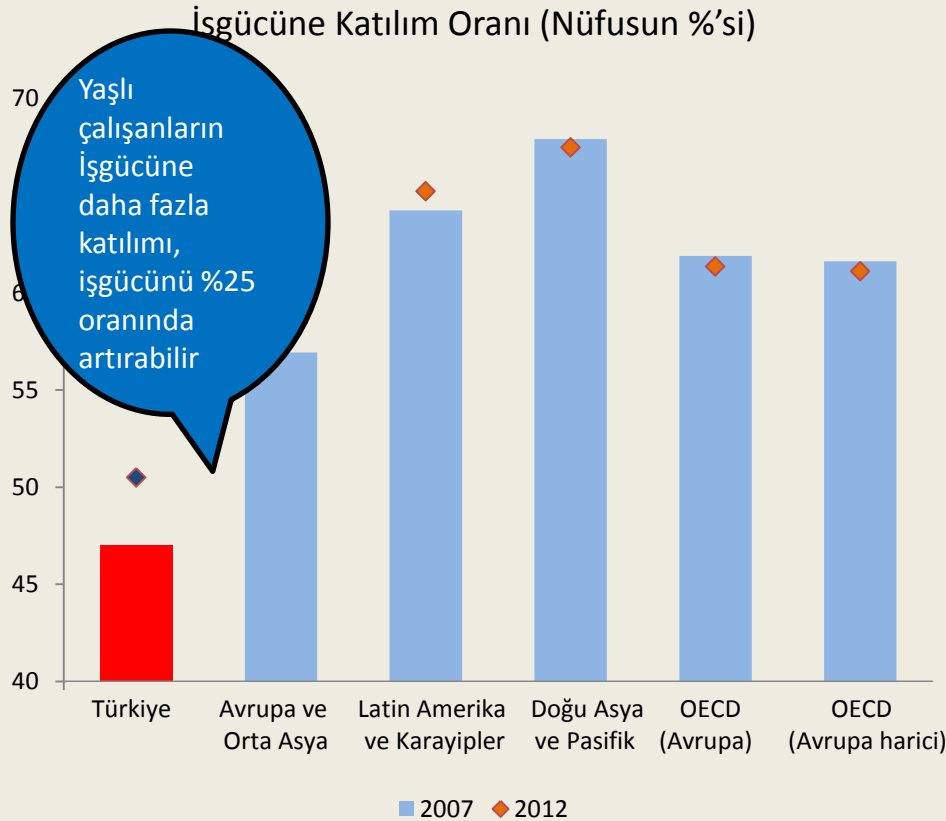
Notlar: ECA = Avrupa ve Orta Asya (Geçiş ekonomileri, ve Türkiye) ; LAC = Latin Amerika ve Karayipler; EAP = Doğu Asya ve Pasifik.

Bölgede işgücü katılımı düşük ve işsizlik oranı yüksektir

Avrupa ve Orta Asya'daki katılım oranları, orta gelirli bölgeler ve OECD içindeki en düşük oranlardır...

... diğer taraftan işsizlik, krizle birlikte daha da kötüleşmiş olan yadsınamaz bir problemdir.

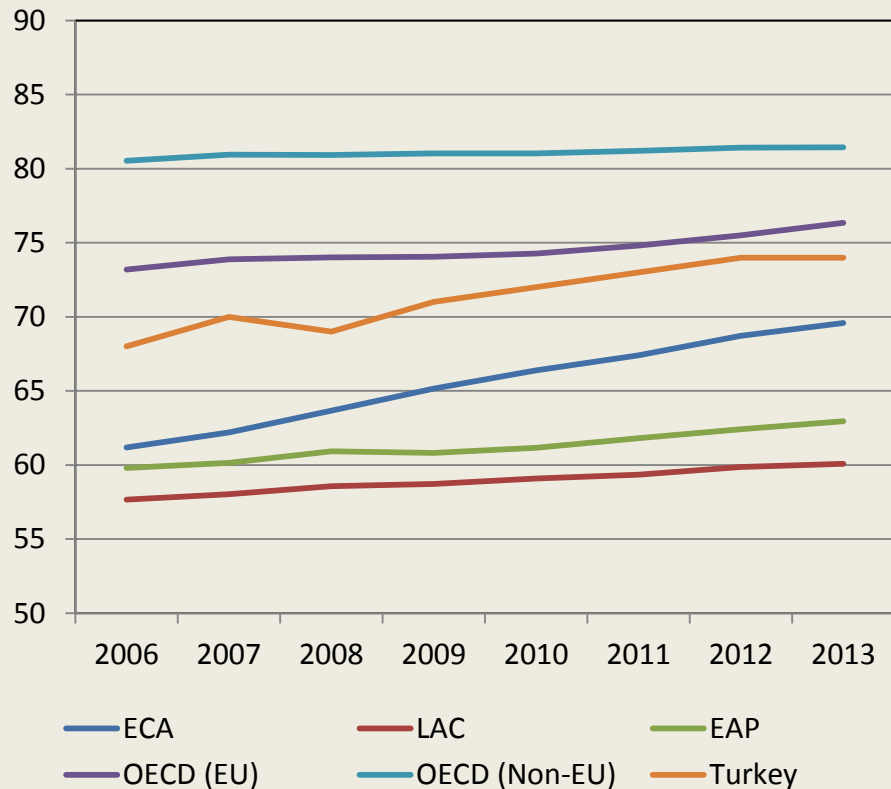
İki bağlamsal faktör:

(1) Geçiş uygulaması ve modernleimenin hızı

6

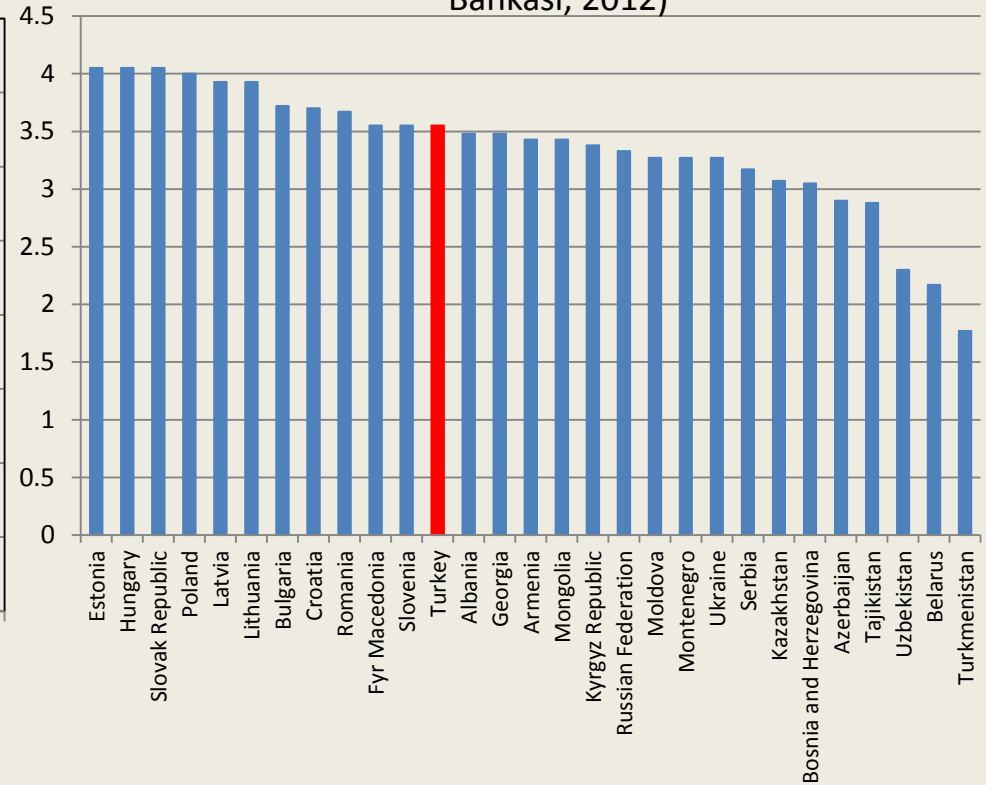
Orta gelirli ülkeler arasında en güçlü reform kaydı...

İş Yapma Göstergesi (Sınır Açıklığı)

... ve reformların uygulanma hızındaki önemli varyasyonlar

Geçiş Endeksi (Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası, 2012)

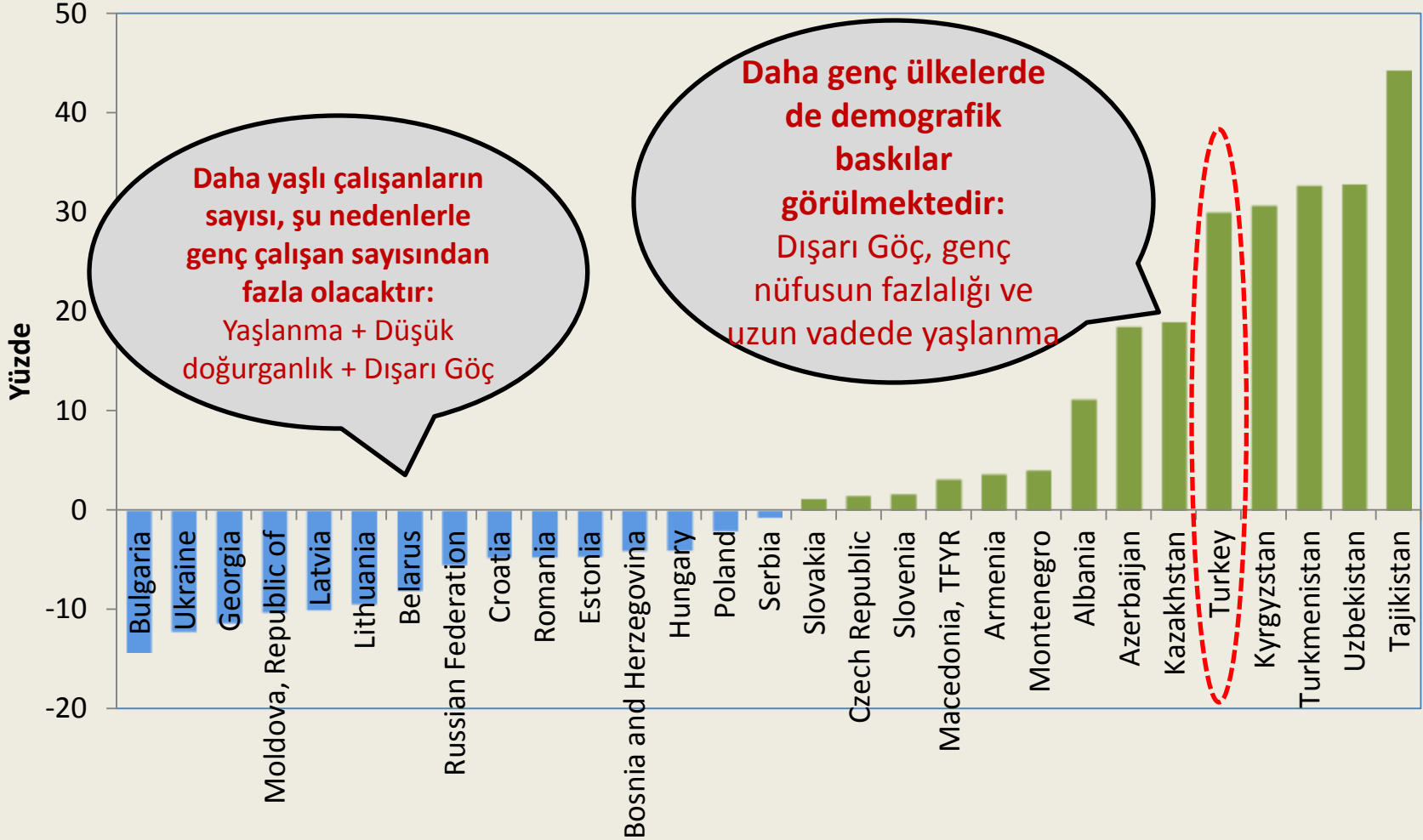
Notlar: ECA = Avrupa ve Orta Asya; LAC = Latin Amerika ve Karayipler; EAP = Doğu Asya ve Pasifik.

İki bağlamsal faktör:

(2) Demografik yağının iş gücü üzerindeki etkisi

Avrupa ve Orta Asya Ülkeleri: 15+ nüfustaki değişiklik, 2010 - 2030 (%)

Avrupa ve Orta Asya'daki İşlerin Düşünülmesi: Çeşitli İş Sorunları

Çalışma Yaşındaki Nüfus Reform Sürecindeki Aşamalar	Genç nüfus patlaması	Orta vadede yaşlanma	Hızlı yaşlanma
Son Reformcular	Azerbaycan, Kazakistan, Kırgız Cumhuriyeti, Tacikistan, Türkmenistan, Özbekistan	Rusya Federasyonu	Belarus, Ukrayna
Reforma ortada Başlayanlar	Arnavutluk, Kosova	Ermenistan, Bosna- Hersek, Hırvatistan, EYC Makedonya, Karadağ, Romanya, Sırbistan	Gürcistan, Moldova
Gelişmiş Reformcular	Türkiye	Çek Cumhuriyeti, Estonya, Macaristan, Polonya, Slovakya, Slovenya	Bulgaristan, Litvanya, Letonya

Avrupa ve Orta Asya'daki İş Sorunlarının Çözülmesi: Üç politika hedefi

1

Sürekli Büyümenin Devam Ettirilmesi:

- ✓ Ekonomik iyileşmeye yönelik makro esasların sağlanması ve kriz öncesi reform ivmesini tekrar yakalanması

2

Özel Sektör Öncülüğünde İstihdam Olanaklarının Yaratılmasını Sağlayın:

- ✓ İş yaratılmasını ve genişletilmesinin sağlanması, girişimcilikten istifade edilmesi

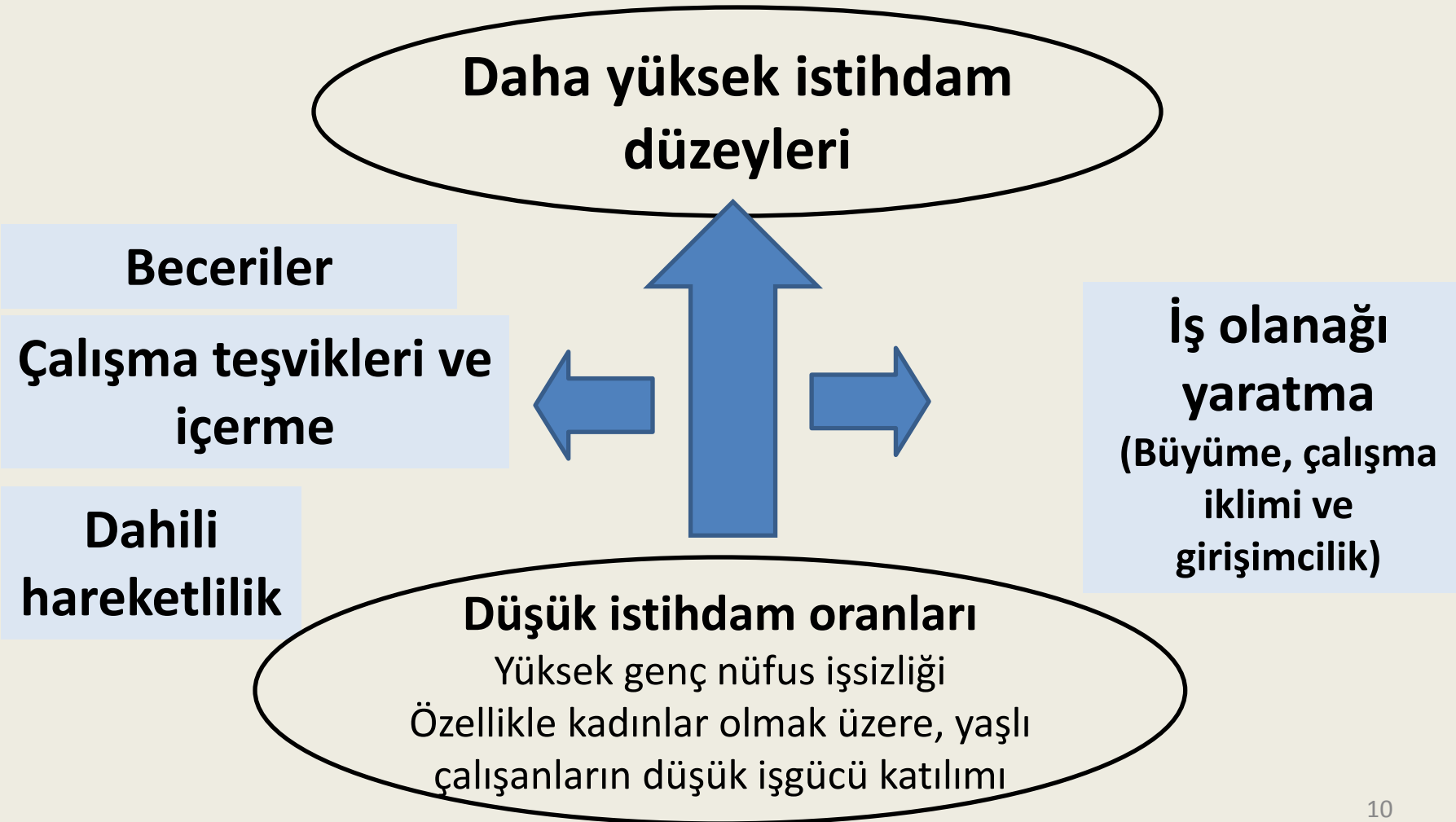
3

Çalışanların, İş için Hazırlanması:

- ✓ Modern iş yerine yönelik becerileri elde edilmeleri için çalışanlara yardım edilmesi
- ✓ Caydırıcı önlemleri ve işgücü piyasasının önündeki engelleri kaldırarak (kayıtlı) ücret ödenmesi
- ✓ Dahili işgücü hareketliliğinin önündeki engellerin kaldırılması

Avrupa ve Orta Asya'daki İş Sorunlarının Çözülmesi: Politika kaldıraçları

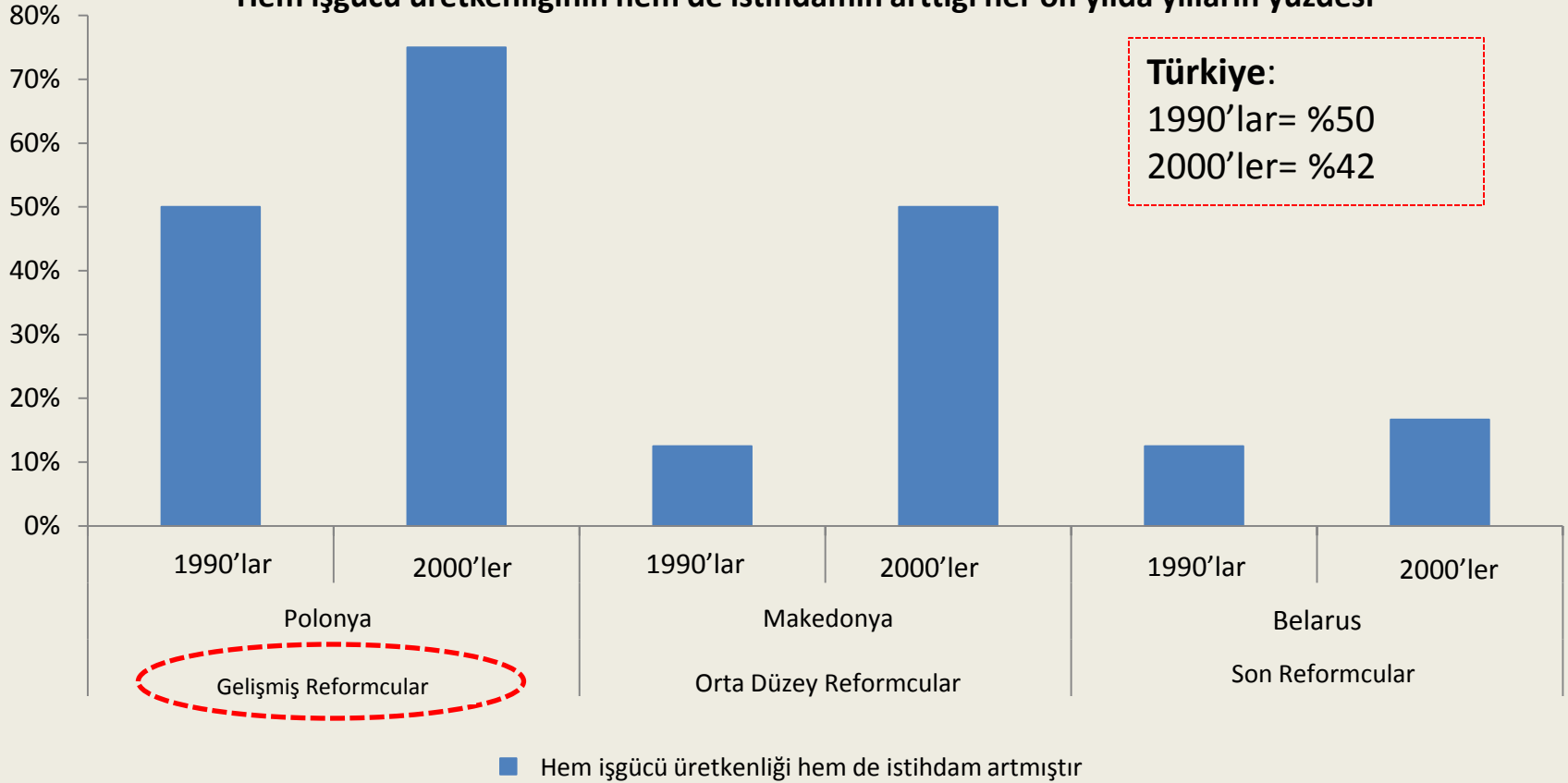

Sürekli Büyümenin Devam Ettirilmesi - Reformlar

Reformlar ve modernizasyon, uzun vadede üretkenlik ve istihdam büyümesi arasında verimli bir döngü oluşturmaktadır

Reformcular, 1990'lı yıllarda daha iyi işler yapmıştır ve reformlar da (gecikmeyle olsa da) buna cevap vermiştir.

Hem işgücü üretkenliğinin hem de istihdamın arttığı her on yılda yılların yüzdesi

Türkiye:

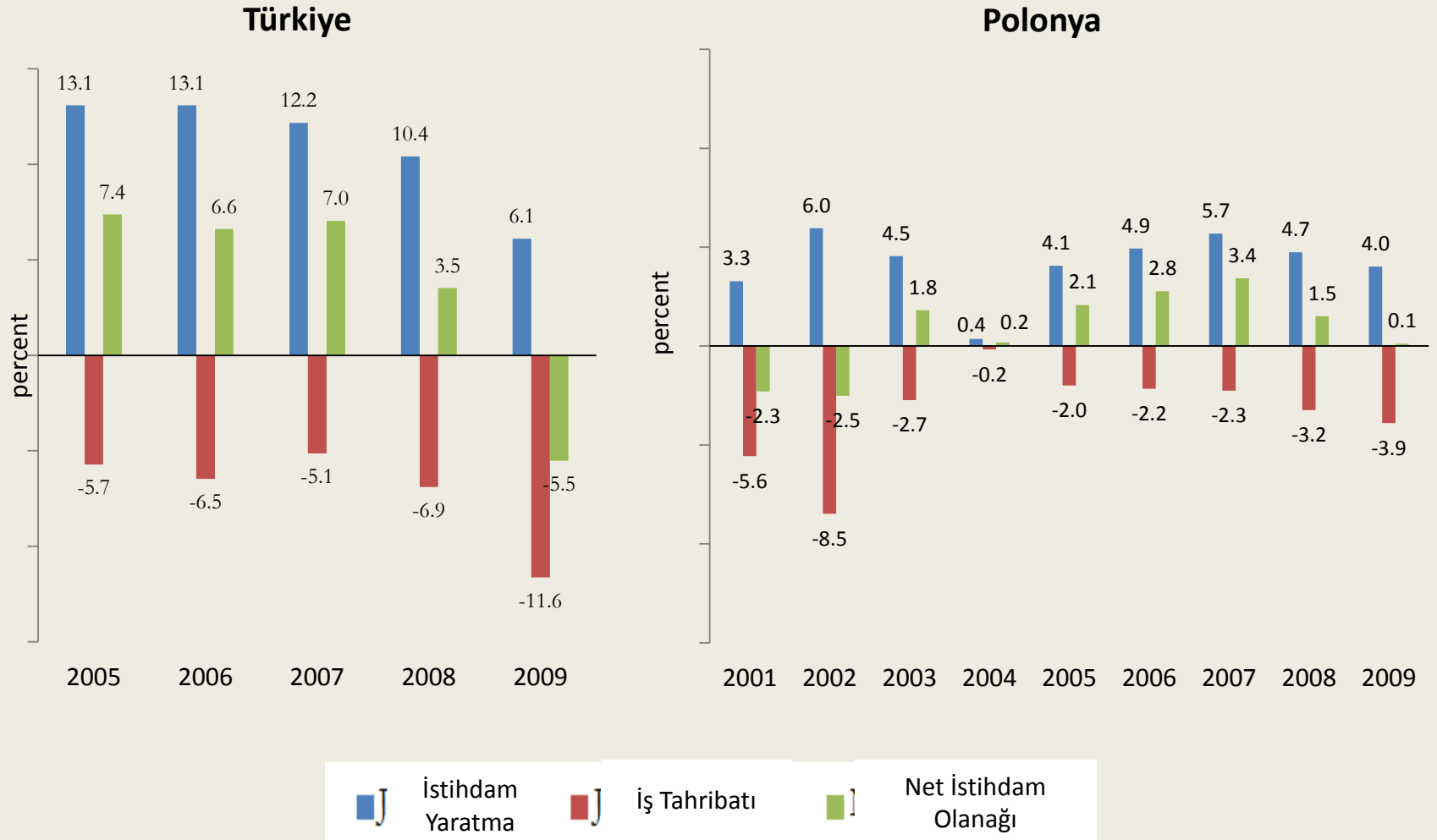
1990'lar= %50

2000'ler= %42

Özel Sektör Öncülüğünde İstihdam Olanaklarının Yaratılmasının Sağlanması

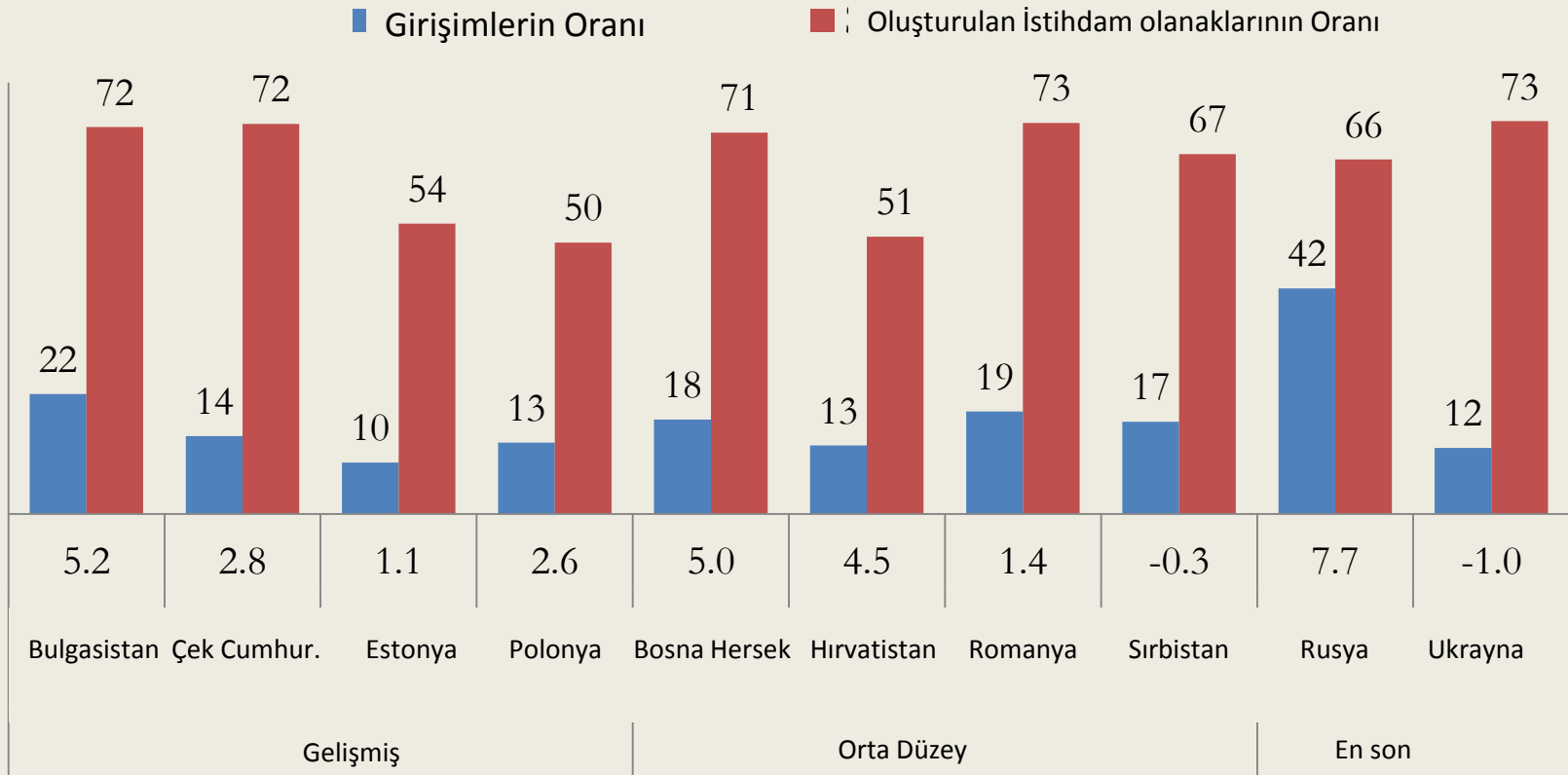
Özel sektördeki istihdam yaratma, modernleşmede gelişmiş seviyede olanlar arasındaki iş tahribatını geride bırakmıştır

Özel Sektör Öncülüğünde İstihdam Olanaklarının Yaratılmasının Sağlanması “Super Star” firmaların (Ceylanlar) küçük bir kısmı, neredeyse her yerde en fazla istihdam olanağını yaratmaktadır

2004-08 yılları arasındaki tüm firmaların ve oluşturulan tüm istihdam olanaklarının yüzde olarak oranı

Notlar: Her bir ülkenin üzerindeki rakamlar, bir yıldaki ortalama istihdam büyüme oranını göstermektedir.

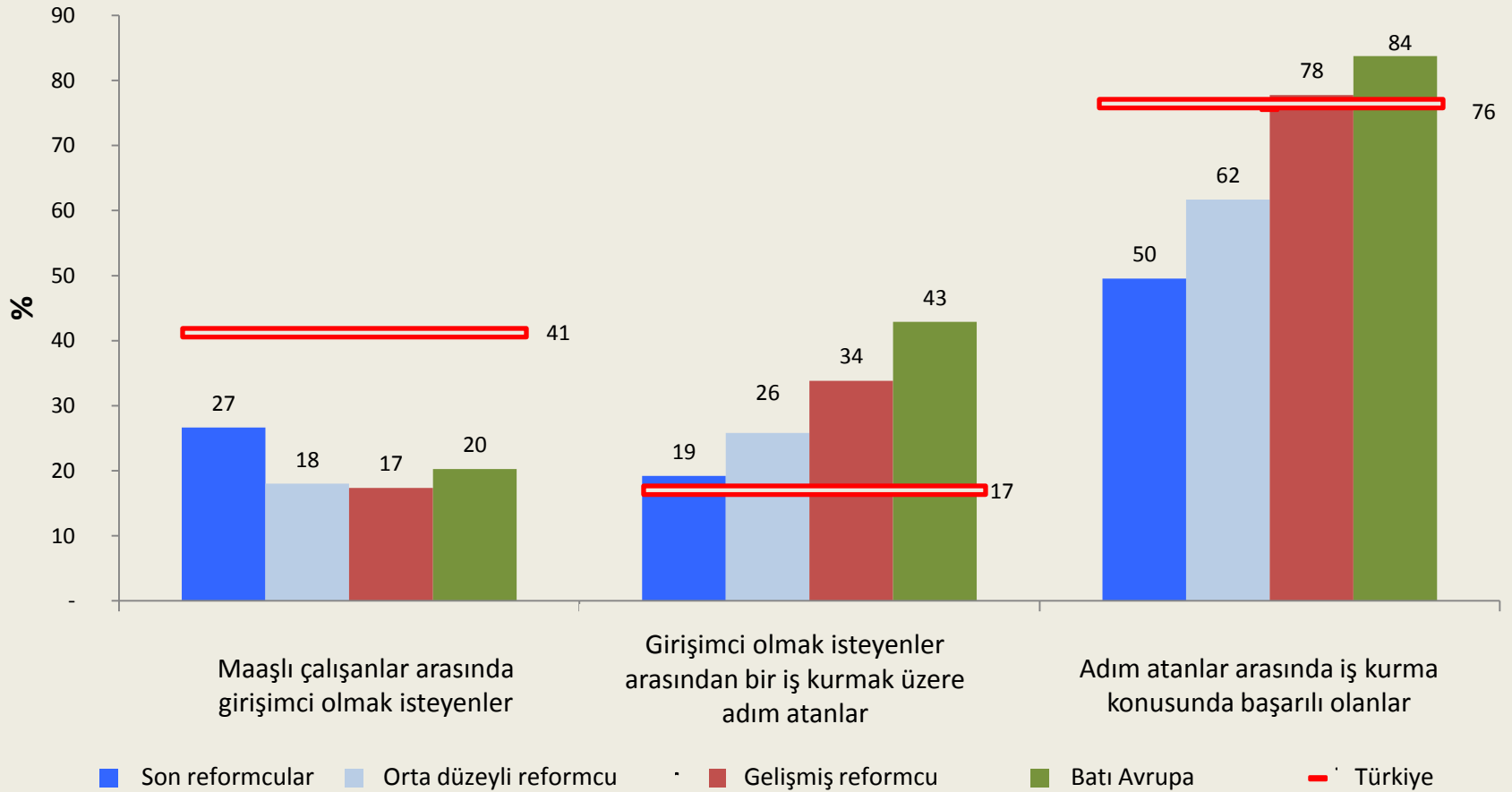
Kaynak: İşe Geri Dönüş: Avrupa ve Orta Asya'da İstihdam ile Birlikte Büyüme (2013).

Özel Sektör Öncülüğünde İstihdam Olanaklarının Yaratılmasının Sağlanması

Gelişmiş modernleştiriciler, girişimcilik potansiyelini daha fazla yeni iş yaratmaya dönüştürmektedir

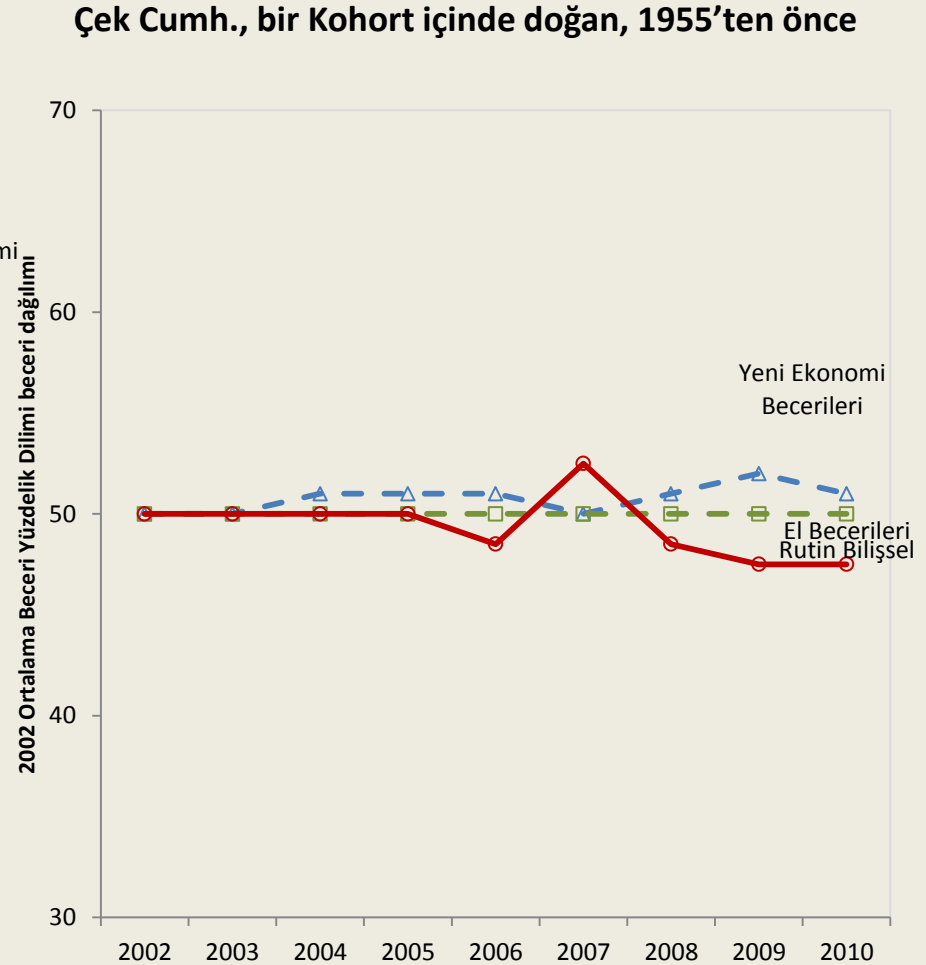
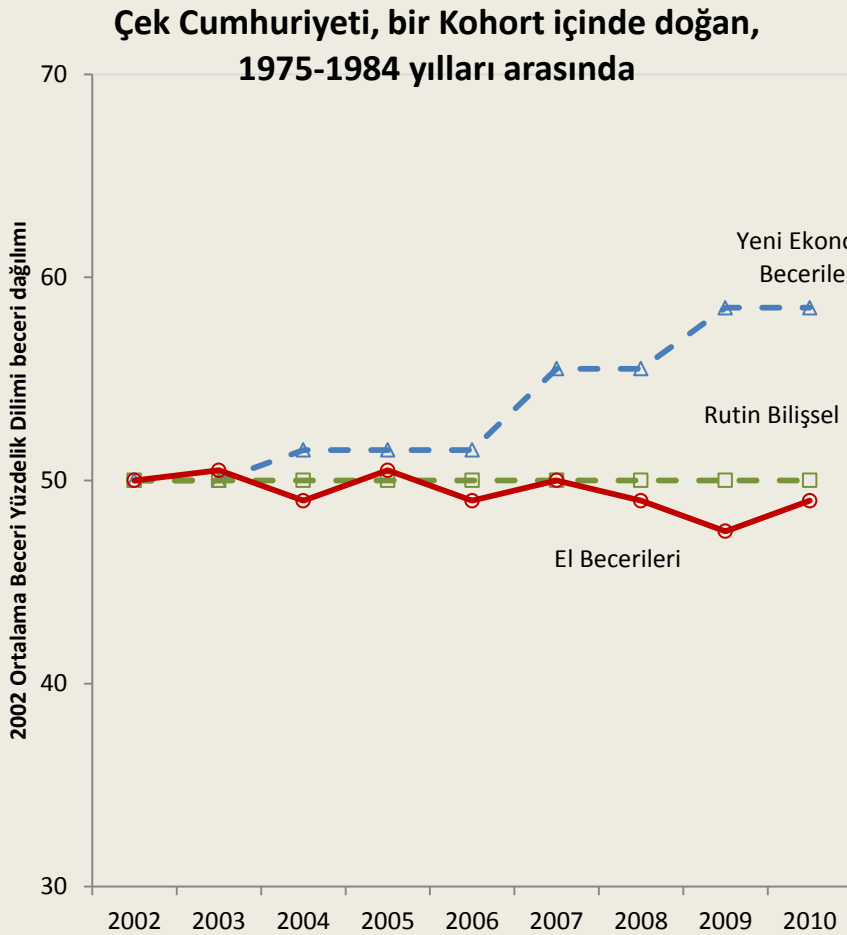
Serbest çalışmayı tercih eden, bu bağlamda adım atan ve fiilen bir iş kuran çalışanların yüzdesi, 2010

Çalışanların Yeni İşler için Hazırlanması - Beceriler

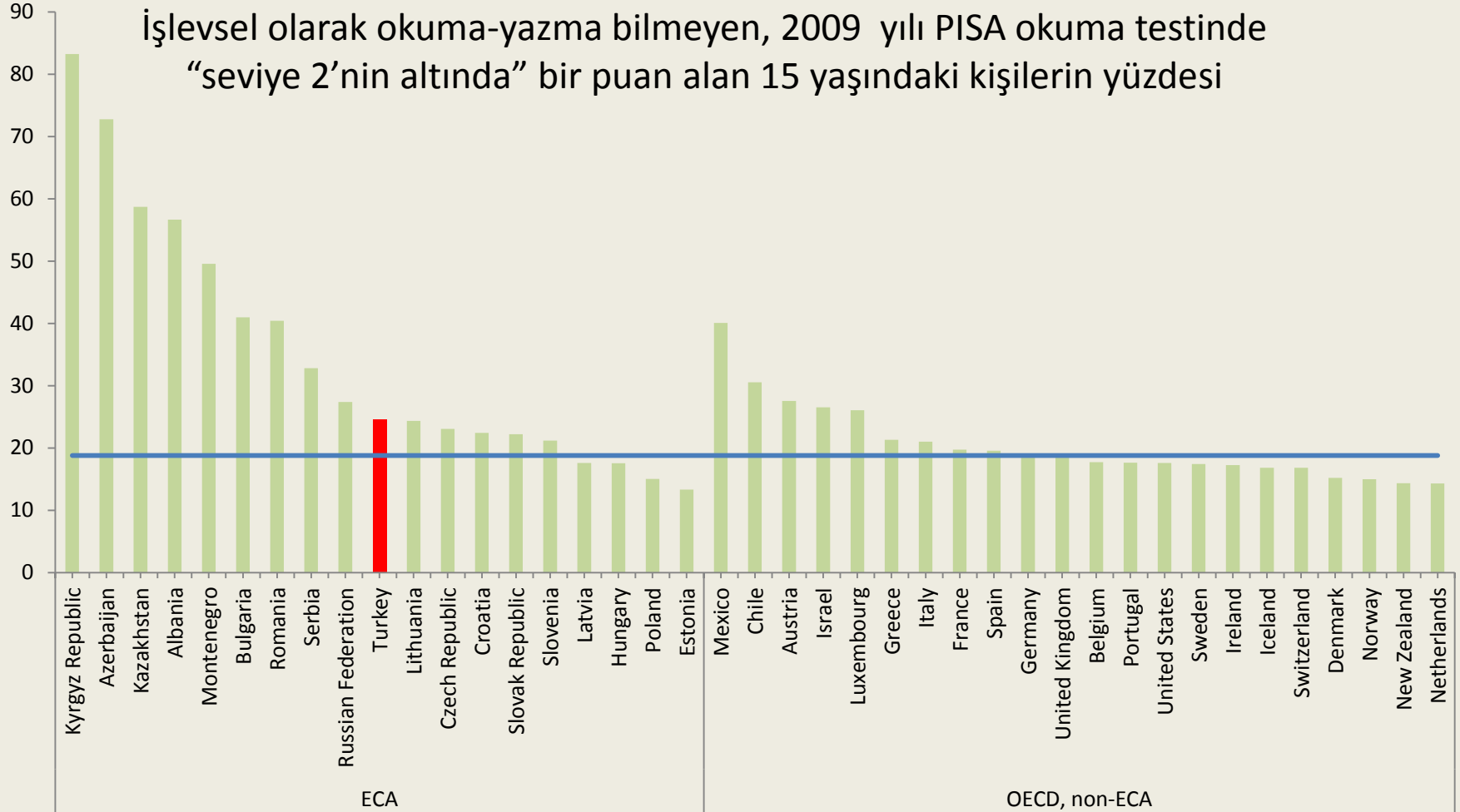
Gençler arasında “yeni ekonomi” becerilerine yönelik artan talep; yaşlı çalışanlar arasında değer yitirme endişesi

Çalışanların Yeni İşler için Hazırlanması - Beceriler Ancak, eğitim ve beceri eğitim sistemlerinden yetersiz yanıt alınmaktadır

Çok fazla genç, temel bilişsel becerilerde geride kalmaktadır

İşlevsel olarak okuma-yazma bilmeyen, 2009 yılı PISA okuma testinde
“seviye 2’nin altında” bir puan alan 15 yaşındaki kişilerin yüzdesi

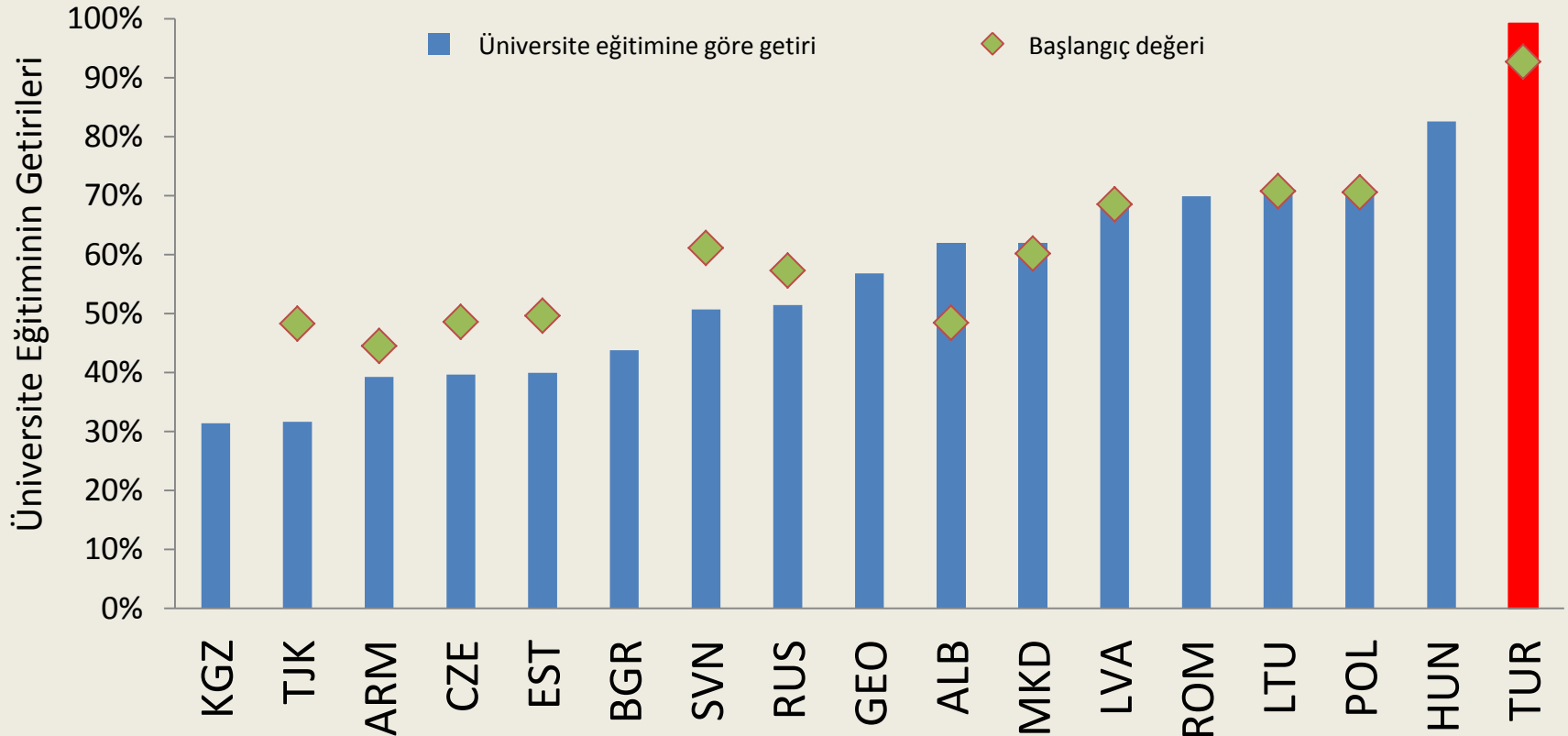

Çalışanların Yeni İşler için Hazırlanması – Beceriler

Üniversite eğitiminin genişlemesi, yapılan yatırımı telafi ediyor...

2000'lerde yüksek öğretim alanların ortalama ücretlerindeki olumlu farkın gelişimi, Maaşlı çalışanlar, 25-64 yaş arası

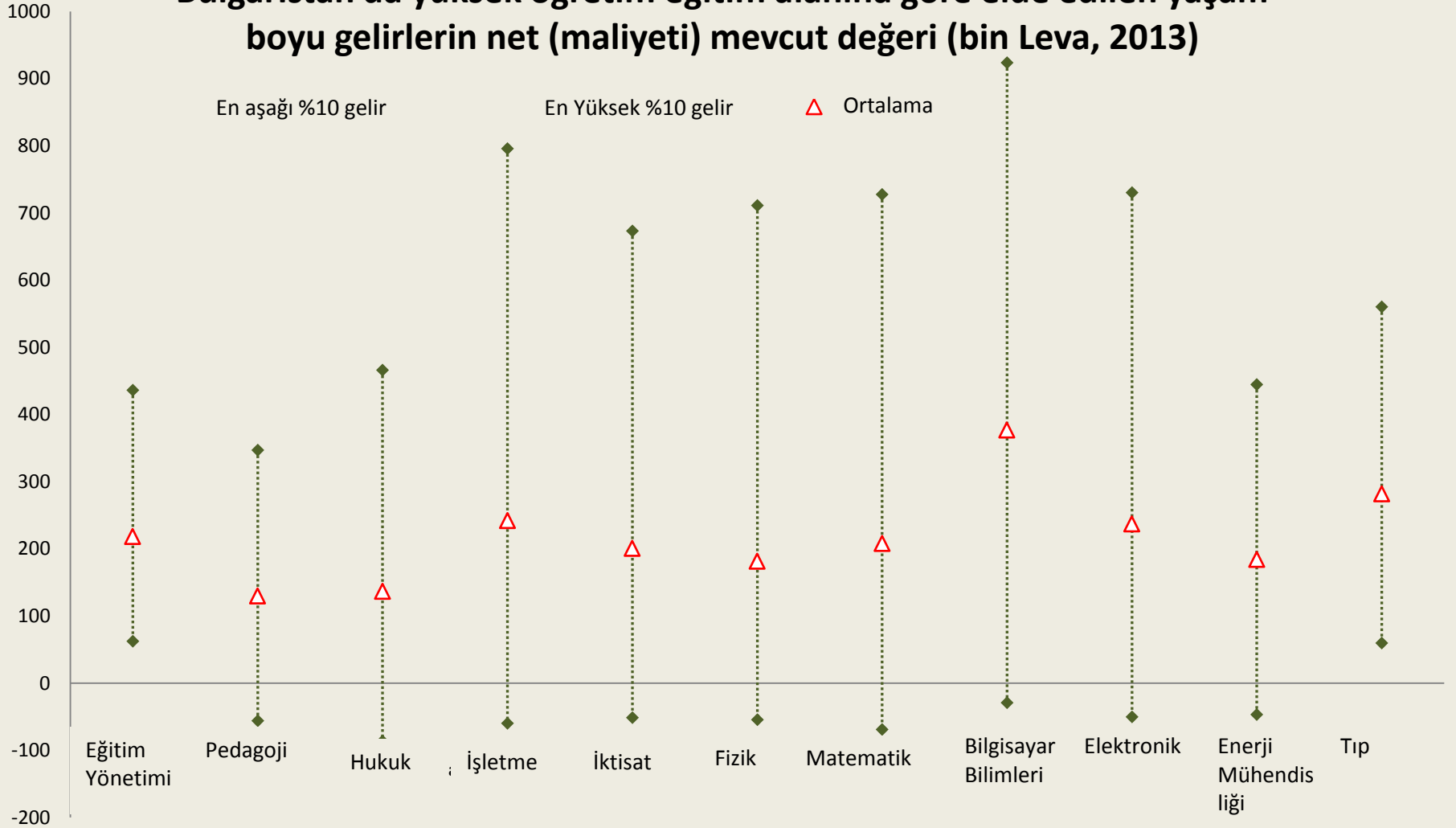

Çalışanların Yeni İşler için Hazırlanması – Beceriler

...Tüm mezunlar aynı şekilde fayda sağlamamıştır

Bulgaristan'da yüksek öğretim eğitim alanına göre elde edilen yaşam boyu gelirlerin net (maliyeti) mevcut değeri (bin Leva, 2013)

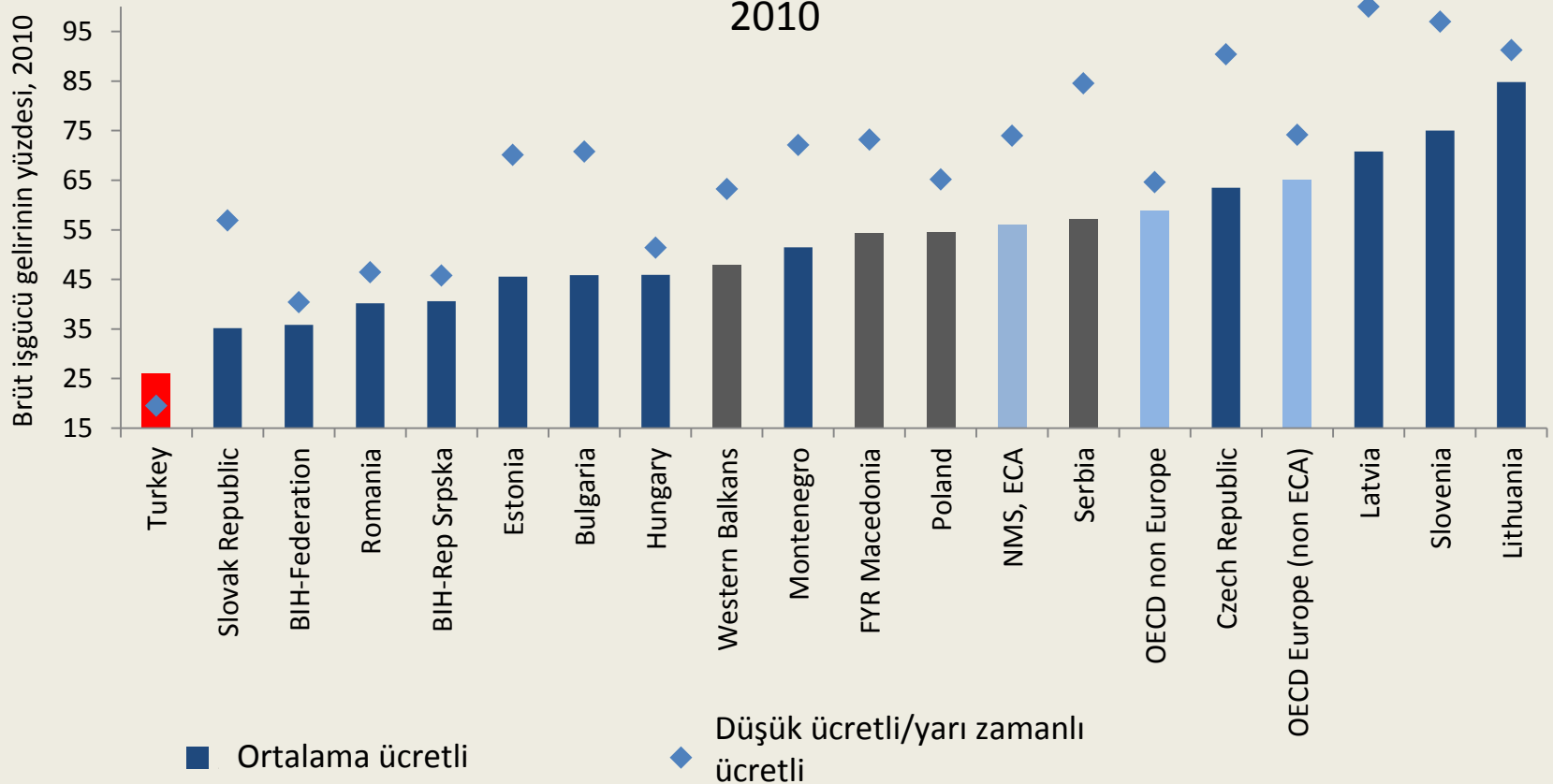

Çalışanların Yeni İşler için Hazırlanması – Teşvikler ve engeller

Düşük ücretli ve/veya ikinci ücretliler, genellikle, işgücüne katılım ve kayıtlı istihdama ilişkin ciddi caydırıcı uygulamalarla karşılaşmaktadır

“İşsizlik tuzağı”

Ortalama fiilen ödenen vergi oranı (brüt işgücü gelirinin yüzdesi),
2010

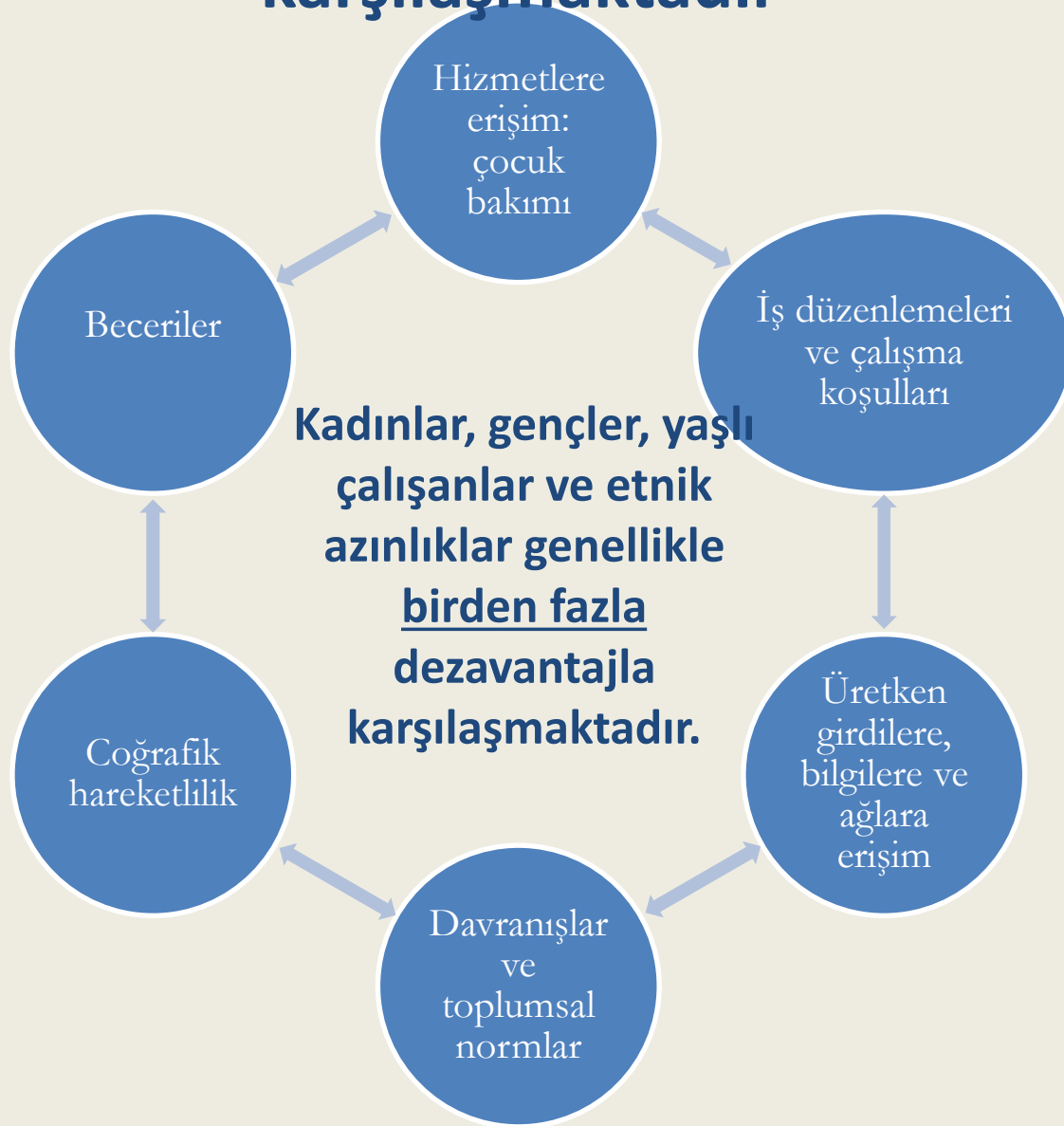

Not: Kişisel gelir vergisi, sosyal güvenlik primleri ile vergilendirilen ve faal olmama durumunda kayıtlı istihdama geçerken kaybedilen sosyal yardımlar olan brüt gelirin yüzdesi.

Kaynak: OECD ve Dünya Bankası hesaplamaları.

Bazı gruplar, çalışma konusunda fazladan engellerle karşılaşmaktadır

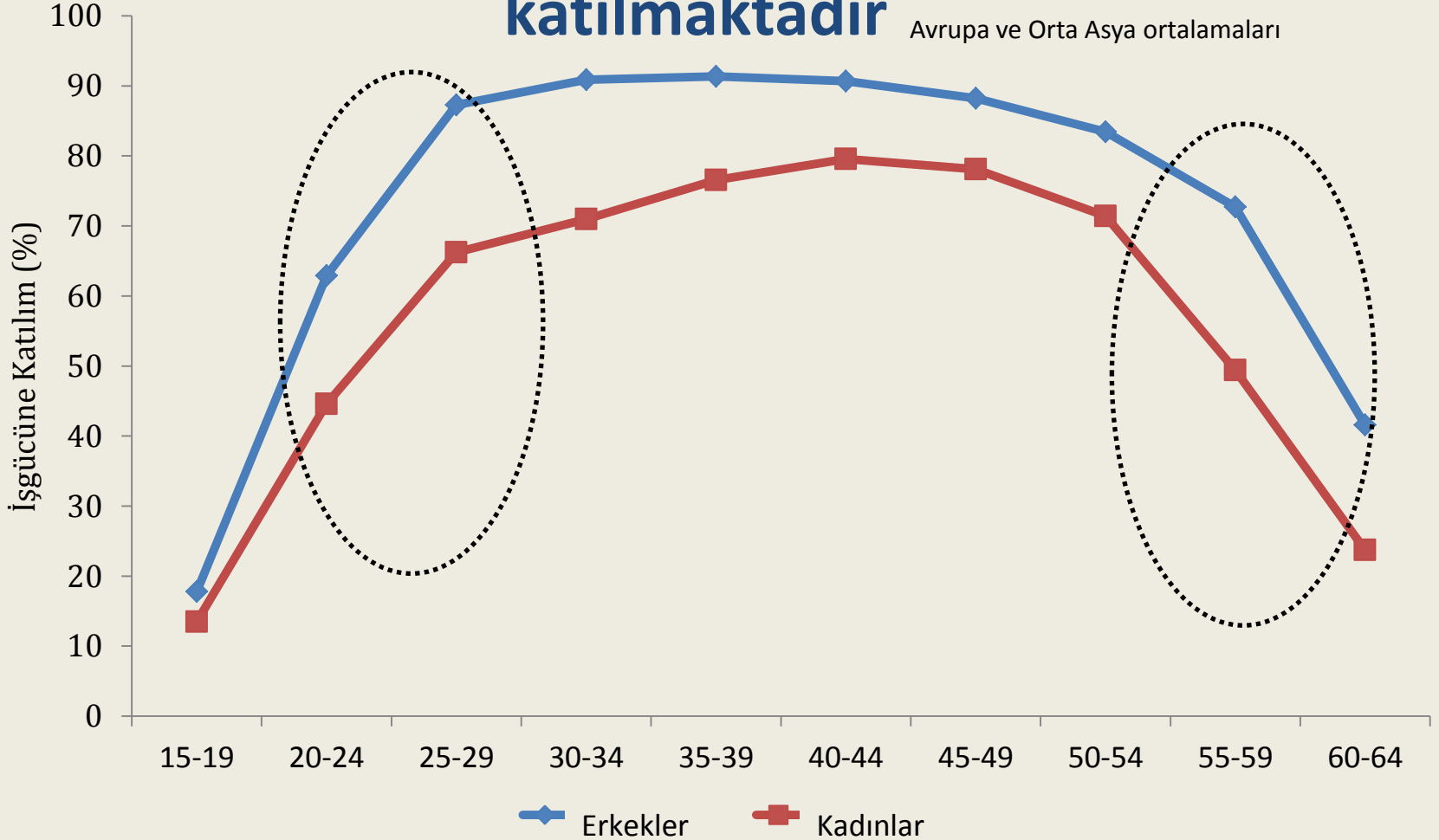

Çalışanların Yeni İşler için Hazırlanması – Teşvikler ve engeller

Özellikle çocuk sahibi oldukları yıllarda olmak üzere kadınlar işgücü piyasasına her yerde daha az katılmaktadır

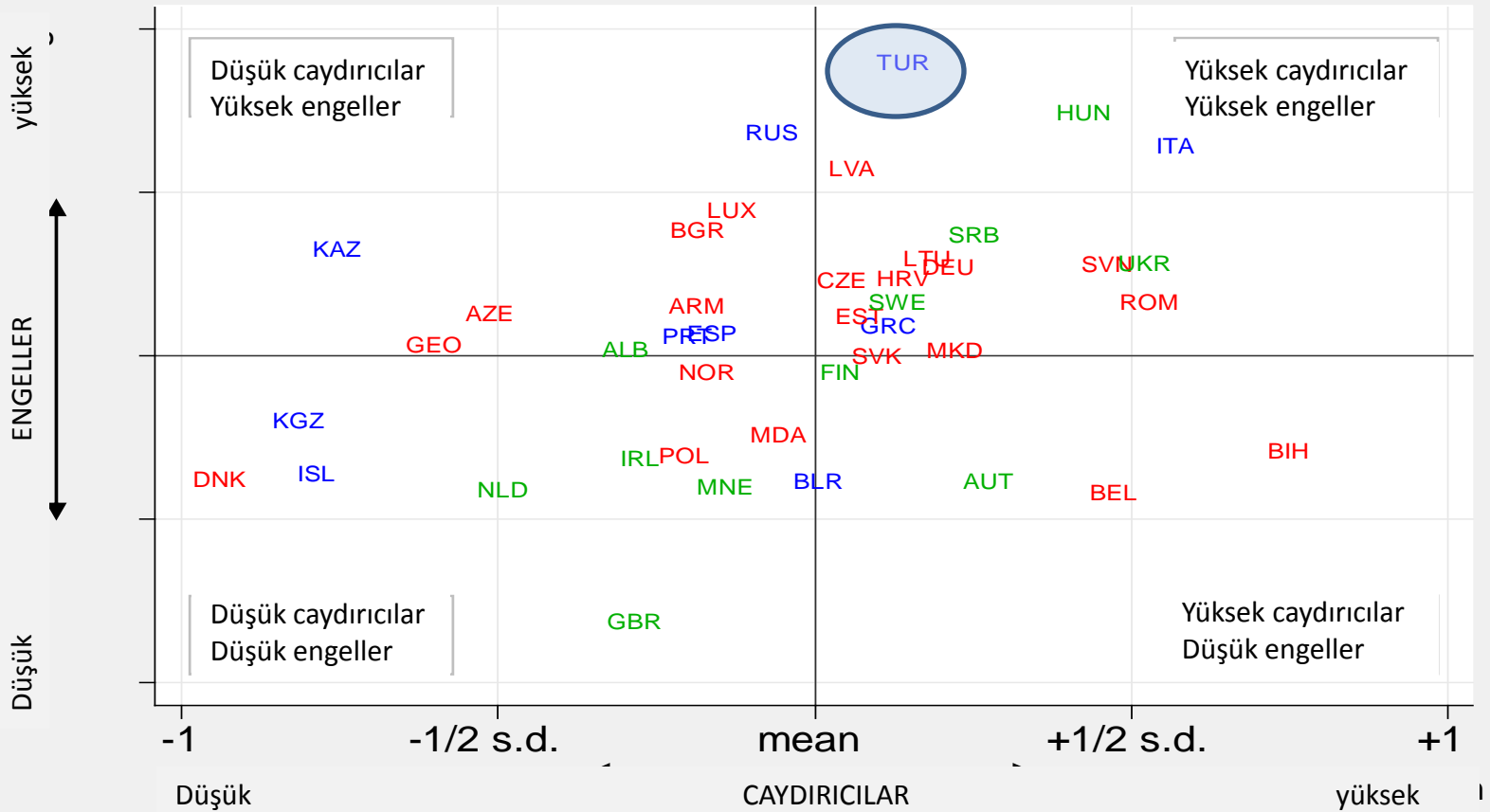
Avrupa ve Orta Asya ortalamaları

Çalışanların Yeni İşler için Hazırlanması – Teşvikler ve engeller

Sosyal korunma, çalışma teşvikleri ve engellerinin işgücü katılımına ve kayıtlı istihdama göre yeniden dengelenmesi

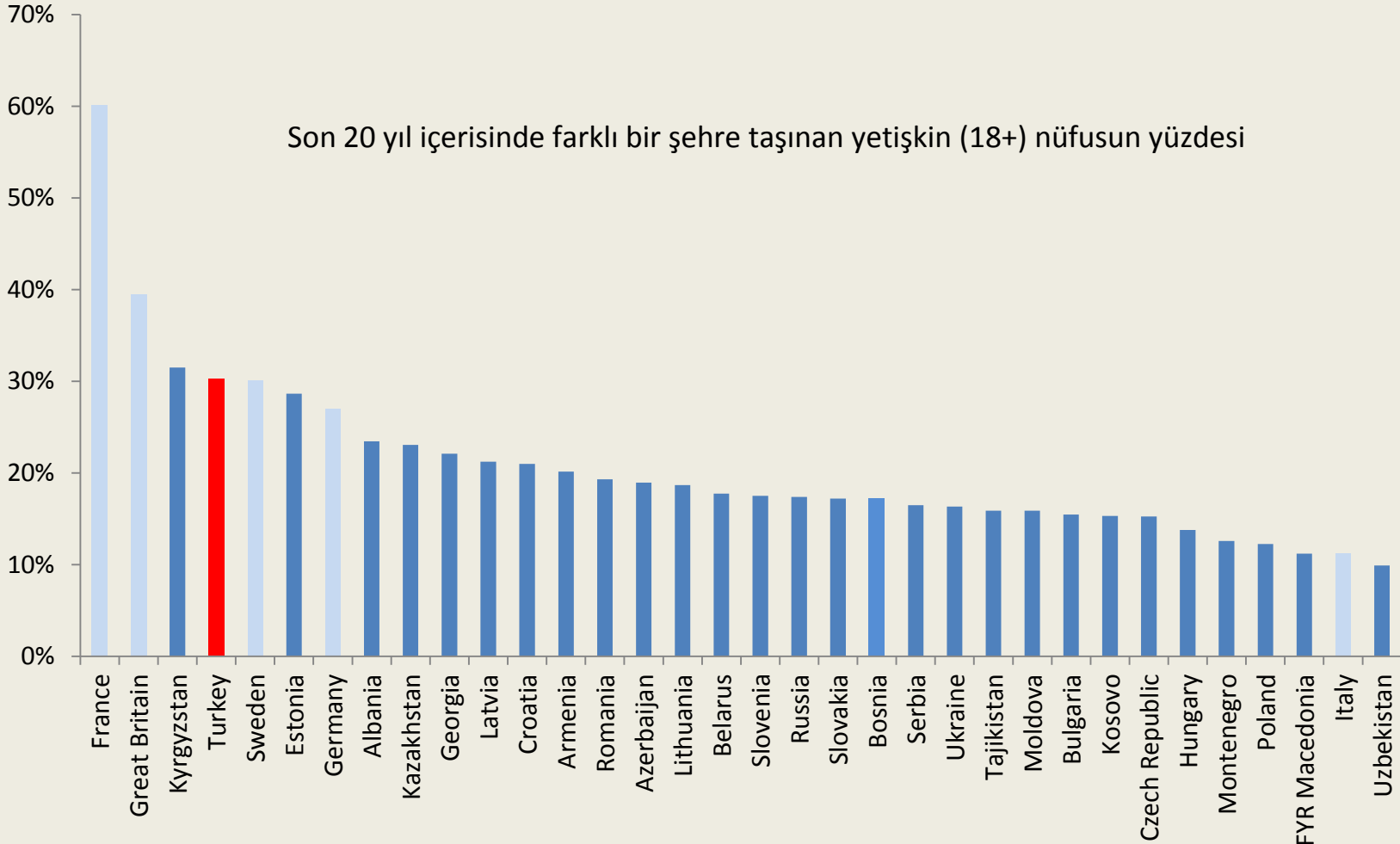
Sosyal Koruma Endeksi
Mavi Düşük Kırmızı Orta Yeşil Yüksek

Kaynak: İşe Geri Dönüş: Avrupa ve Orta Asya'da İstihdam ile Birlikte Büyüme (2013).

Çalışanların Yeni İşler için Hazırlanması – İşgücü Hareketliliği

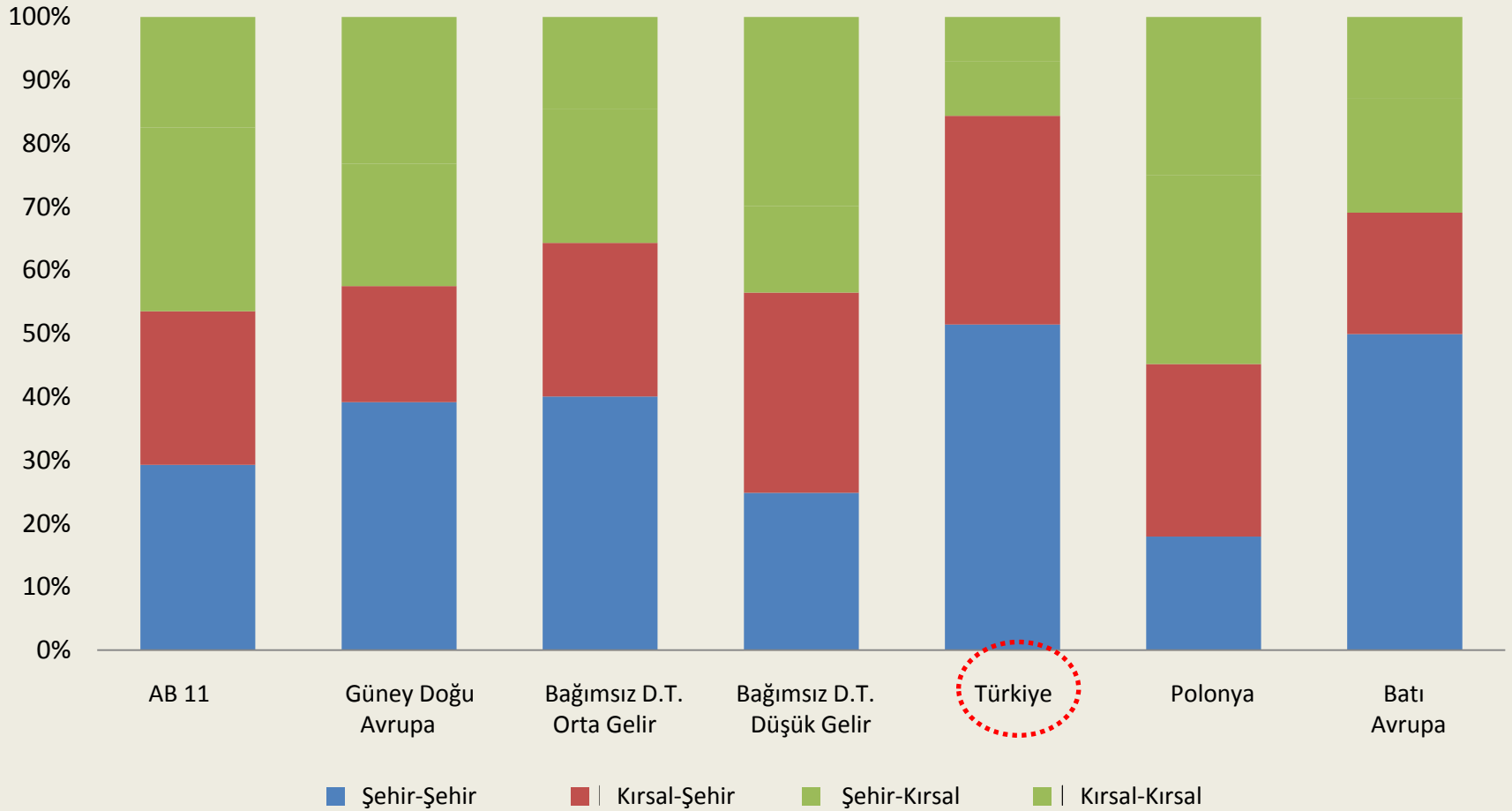
Birçok çalışan, yüksek istihdam yaratma potansiyeli olan yerlere gidememektedir

Çalışanların Yeni İşler için Hazırlanması – İşgücü Hareketliliği ve bu akımların önemli bir kısmı toplarıma (aglomerasyon) neden olmamaktadır

Tüm hareketlilikler arasındaki hareketlilik türlerinin dağılımı

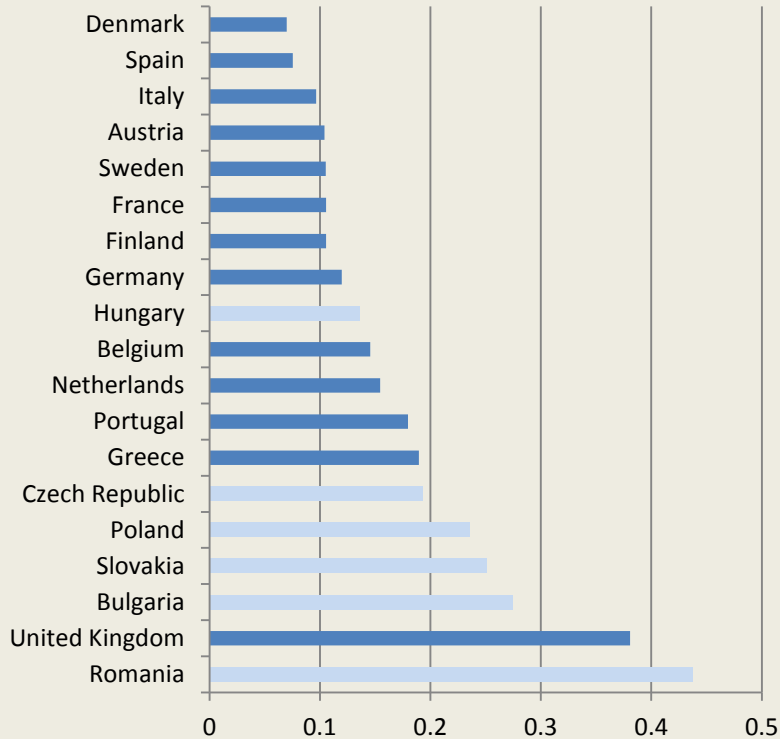
Çalışanların Yeni İşler için Hazırlanması – İşgücü Hareketliliği

Düşük dahili işgücü hareketliliği, ekonomik maliyetlere neden olmaktadır

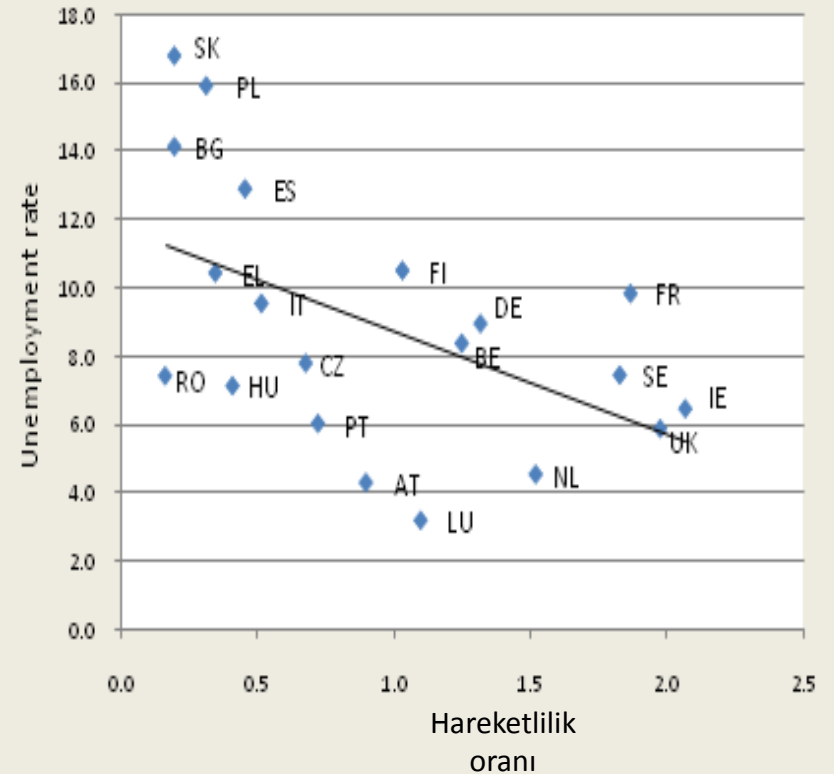
Ülke içerisinde büyük (uzamsal) üretkenlik farklılıkları...

... ve işsizlik oranlarındaki uzamsal farklılıkları arbitraj yapmak için yararlanılamayan fırsat

Bölgeler arasındaki üretkenlik varyasyonunun katsayısı
(Brüt Katma Değer/çalışan), %, 2009

AB Üye Devletleri'nin işgücü hareketliliği ve işsizlik oranları, 1995-2006

Çeşitli iş merkezli politika gündeminin temel unsurları

- **Genel hedef**

- Büyüme ve toplumsal modelin çalışma-toplumsal korunma ayaklarını yeniden dengelerken, politika önceliklerini de aşağıdakilere göre ayarlamak:

- *Geçiş (modernizasyon) uygulaması* – Sabit giriş/çıkışa olanak sağlamak ve işleri büyütme ve istihdam yaratma konusunda yüksek potansiyeli olan işlere yönelik kolaylaştırıcı bir ortam yaratmak ve diğerleri için de “çabuk yanıl, ucuza yanıl”ı sağlamak için reformların, ekonomik entegrasyonun ve çeşitliliğin geliştirilmesi

- *Yaşlanma ve demografik zorunluluklar* – daha uzun ve daha üretken çalışma hayatının ve işgücü piyasasına dahil olmanın teşvik edilmesi ve sağlanması

Çeşitli iş merkezli politika gündeminin temel unsurları - sıralama

- Kısa ve uzun vadeli politikaların kombinasyonu
 - *Kısa vadeli:*
 - Ekonomik iyileşmeye yönelik esasları sağlamak üzere makro/parasal politika
 - *Daha uzun vadeli:*
 - Superstar firmaların büyütülmesi – iş büyütmenin ve girişimciliğin önündeki engellerin kaldırılması
 - Çalışanların daha uyumlu hale getirilmesi – Genel beceriler ve piyasa güdümlü, yaşam boyu öğrenme
 - (Kayıtlı) Çalışma ücretinin ödenmesi – Çalışmanın önündeki caydırıcıların ve engellerin kaldırılması
 - Çalışanların daha hareketli hale getirilmesi – İşgücü hareketliliğinin önündeki engellerin kaldırılması

Çeşitli iş merkezli politika gündeminin temel unsurları – Öncelik verme

- Çalışma iklimi, işgücü piyasası ve kamu sektörü reformu
 - Son modernleştiricilerin, üretken bir çeşitlilik için kamu sektörü yeniden yapılanmasına ve birinci nesil çalışma iklimi reformlarına odaklanması gerekirken; gelişmiş modernleştiriciler inovasyon ve girişimcilik için ikinci nesil çalışma iklimi reformlarını takip etmelidir.
- Beceriler
 - Tüm ülkeler, gençler arasındaki güçlü genel beceri temellerine odaklanacaktır ve ayrıca, yaşlanmakta olan ülkelerin yetişkin eğitim sistemlerini ve piyasa güdümlü, yaşam boyu öğrenme ve iş başı eğitimi modernize etmeleri gerekmektedir.
- Teşvikler ve engeller
 - Yaşlanmakta olan ülkeler, emeklilik sisteminden kaynaklanan caydırıcı uygulamaları en aza indirmeye odaklanmalıdır ve genç ülkeler de, kayıtlı çalışma ücretini ödemek ve akıllı aktivasyon politikaları yapmak üzere vergi ve sosyal yardım sistemlerinde reform yapmaya odaklanmalıdır.
- Dahili hareketlilik
 - Tüm ülkeler idari gereklilikler ve gelişmemiş konut piyasaları ile ilişkili olan engelleri kaldırmaya odaklanmalıdır ve ayrıca, yaşlanmakta olan ülkelerin, piyasa ihtiyaçlarını karşılayabilmek için daha zekice göç politikalarına ihtiyacı vardır.

AVRUPA VE ORTA ASYA'DA (ECA) İSTİHDAM İLE BİRLİKTE BÜYÜME

Teşekkürler!

oarias@worldbank.org